วารสารการเมืองการปกครอง
ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 มีนาคม – สิงหาคม 2557

สมาคมทางสังคมและการมีส่วนร่วมทางการเมือง: แนวทางการพัฒนาประชาธิปไตยในประเทศไทย?

สัญญารัตน์ มีสุวรรณ *

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีสามเป้าหมาย (1) เพื่อหาความสัมพันธ์ของปัจจัยลักษณะทางประชากรที่มีผลต่อการเข้าร่วมสมาคม หรือองค์กรทางสังคมของประชาชนชาวไทย (2) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของ การเข้าร่วมในสมาคม หรือองค์กรทางสังคม ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ภายหลังการควบคุมลักษณะทางประชากร (3) เพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในสมาคม หรือองค์กรทางสังคม เพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยในประเทศไทย จากการวิเคราะห์ผลสำรวจเอเชี่ยน บาโรมิเตอร์ ในปี พ.ศ. 2553 โดยใช้สถิติเป็นเครื่องมือหลัก พบว่า อายุ ระดับการศึกษา รายได้ของครอบครัว และถิ่นพำนัก มีความสัมพันธ์ทางสถิติกับการเข้าร่วมในสมาคมทางสังคม ($p<.001$) อีกทั้ง เมื่อควบคุมตัวแปรลักษณะทางประชากร การเข้าร่วมสมาคมทางสังคมยังมีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง ($p<.001$) ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ผู้ที่อาศัยอยู่ในชนบท รายได้ครอบครัวต่ำ และมีระดับการศึกษาน้อย มีแนวโน้มที่จะเข้าร่วมในสมาคมทางสังคมมากกว่ากลุ่มอื่นๆ นอกจากนี้ ผลการศึกษายังชี้ให้เห็นถึงปัญหาในการพัฒนาประชาธิปไตยในประเทศ กล่าวคือ ผู้ที่ไม่มีส่วนร่วมทางการเมืองมีแนวโน้มจะเป็นผู้มีคุณลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจสูง ในการแก้ปัญหา รัฐบาลไทยควรริเริ่มการมีส่วนร่วมทางสังคมในกลุ่มประชาชนในเขตเมืองให้มากขึ้น และส่งเสริมสมาคมทางสังคมดั้งเดิมไปพร้อมๆกัน

คำสำคัญ: สมาคมทางสังคม/ ทุนสังคม/ การมีส่วนร่วมทางการเมือง/ การพัฒนาประชาธิปไตย

* *อาจารย์, ดร., วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*

Social Associations and Political Participation: An Approach to Consolidate Democracy in Thailand?

Sanyarat Meesuwan[**]

Abstract

The aims of this research article are: (1) to identify influences of demographic factors on participation in social associations or organizations of the Thai people; (2) to analyze relationship between participation in social associations or organizations and political participation among Thai citizens after controlling for demographic characteristics; and (3) to propose some policy recommendations aimed at fostering participation in social associations or organizations in order to develop democracy in Thailand. Using the Asian Barometer survey data in 2010 and statistics analysis as a main data and technique, it was found that age, education attainment, family income, and domicile statistically associated with engagement in social associations ($p<.001$). In addition, after controlling for demographic characteristics, participation in social associations did have influence on political participation ($p<.001$). The results revealed that those living in rural area, and having low income and low level of education tend to participate more in social associations. The results also indicated a democratic development problem in the country, as those who did not participate much in politics were likely to be the haves. To remedy the situation, the Thai government should initiate social engagement projects among people in urban area and empower the existing social associations.

Keywords: Social Associations/ Social Capital/ Political Participation/ Democratic Development

[**] *Lecturer, Dr., College of Politics and Governance, Mahasarakham University*

บทนำ

ในสังคมประชาธิปไตย ประชาชนจำเป็นต้องเรียนรู้ทักษะ ฝึกฝน และพัฒนาความเป็น “นักประชาธิปไตย” ในทัศนะของ โรเบิร์ต พัตนัม (Putnam, 2000, 1995) ทักษะนี้สามารถเรียนรู้จากการเข้ามีส่วนร่วมในองค์กรอาสาสมัคร หรือกิจกรรมในสังคมต่างๆ ซึ่งเป็นการขยายเครือข่ายความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลจากอาณาบริเวณส่วนตน ไปยังพื้นที่ใหม่ที่เรียกว่า “พื้นที่ส่วนรวม” ในกระบวนการขยายพื้นที่ความสัมพันธ์ไปยังบุคคลอื่นๆนี้ บุคคลได้เรียนรู้และฝึกฝน “การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น” “ความอดทนต่อความแตกต่างทางความคิดเห็น” “การประนีประนอม” และ “การสร้างความไว้วางใจในบุคคลอื่น” อันเป็นวัฒนธรรมที่สำคัญของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย

นับตั้งแต่งานวิจัยสำคัญของพัตนัม ที่ชี้ถึงความสัมพันธ์ระหว่างการเข้ามีส่วนร่วมในสมาคม หรือองค์กรต่างๆ เพื่อประกอบกิจกรรมทางสังคม กับการพัฒนาประชาธิปไตย นักรัฐศาสตร์จำนวนไม่น้อย ได้พยายามแสวงหาคำตอบว่า อะไรและทำไม “ตัวแปร”ที่ดูเหมือนจะไม่มีความสัมพันธ์กันนี้จึงส่งผล ซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ หากการเข้ามามีส่วนร่วมในสมาคมเพื่อประกอบกิจกรรมทางสังคมต่างๆ มีส่วน ทำให้ประชาธิปไตยในสังคมหนึ่งมีลักษณะที่เข้มแข็งจริง แล้วปัจจัยอะไรที่ส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมในสมาคมเพิ่มขึ้น คำถามทั้งสามนี้นับเป็นคำถามหลักของนักรัฐศาสตร์ที่มีเป้าประสงค์ต้องการสถาปนาและสร้างความมั่นคงต่อเนื่องของประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นในสังคมของตน

อย่างไรก็ดี งานวิจัยที่ศึกษาการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมต่อการพัฒนาประชาธิปไตย ในประเทศไทยยังมีไม่มากนัก งานวิจัยในประเด็นนี้ส่วนใหญ่ เป็นการศึกษาในพื้นที่ขนาดเล็ก เช่น หน่วยงานหรือสถาบันการศึกษาแห่งใดแห่งหนึ่ง เป็นต้น ส่งผลให้ไม่สามารถนำผลการศึกษาไปประยุกต์ใช้ในบริบทของประเทศไทยทั้งประเทศได้

จุดนี้เป็นแรงจูงใจให้งานวิจัยชิ้นนี้นำเสนอสิ่งที่ต่างออกไป โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณที่ใช้ข้อมูลจากการเก็บแบบสอบถามของเอเชี่ยน บาโรมิเตอร์ (Asian Barometer) ซึ่งมีการเก็บตัวอย่างจากประชากรครอบคลุมพื้นที่ทั้งประเทศไทย งานวิจัยชิ้นนี้ให้ผลการวิจัยที่แสดงอิทธิพลของการมีส่วนร่วมในองค์กรหรือสมาคมทางสังคมต่อการพัฒนาประชาธิปไตยในประเทศไทยตลอดจนปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วม ในสมาคมทางสังคมของประชากรไทยได้ นอกจากนี้ผลการวิจัยยังสามารถนำไปสร้างข้อเสนอแนะทางนโยบาย เพื่อพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประเทศไทยให้มีความมั่นคง และสะท้อนกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นกับสังคมไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของงานวิจัยนี้ ประกอบด้วย

(1) เพื่อหาปัจจัยลักษณะทางประชากรที่มีความสัมพันธ์ต่อการเข้าร่วมสมาคม หรือองค์กรทางสังคมของประชาชนชาวไทย

(2) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของการเข้าร่วมในสมาคม หรือองค์กรทางสังคม ต่อการมีส่วนร่วมทาง การเมืองของประชาชน ภายหลังการควบคุมตัวแปรลักษณะทางประชากร

(3) เพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในสมาคม หรือองค์กรทางสังคมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยในประเทศไทย

ทบทวนเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

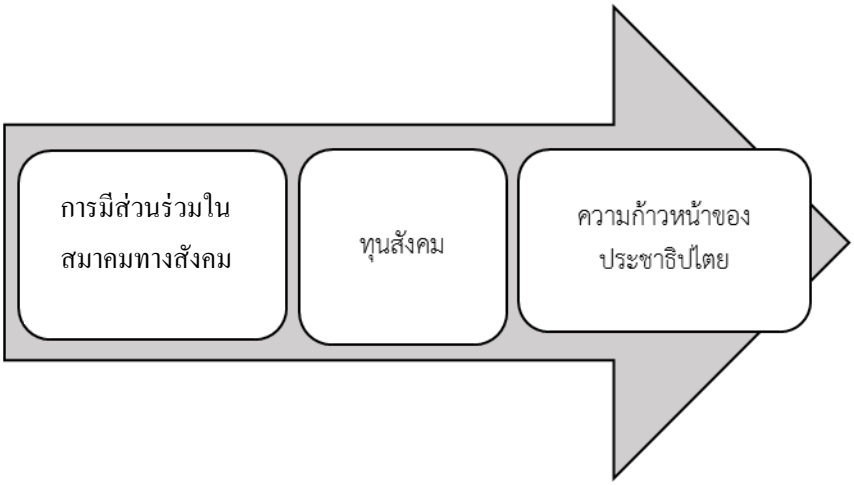
การมีส่วนร่วมในสมาคมหรือองค์กรทางสังคม ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมอาสาสมัคร กิจกรรมการพัฒนา กิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรม หรือกีฬาและนันทนาการต่างๆ เป็นส่วนหนึ่งของการสร้าง “ทุนสังคม” (Social Capital) ซึ่งพัตนัมพัฒนาแนวคิดจากการสำรวจสังคมอเมริกาของ อเล็กซิส เดอ ท็อกเกอวิลล์ (Alexis de Tocqueville) ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 19 และข้อวิเคราะห์ที่ว่า ระบอบประชาธิปไตยที่สถาปนาอย่างมั่นคงในสหรัฐอเมริกา เป็นผลมาจากวิถีปฏิบัติในชีวิตประจำวันที่ประชาชนส่วนมากเข้าร่วม ในกิจกรรมทางสังคมต่างๆอย่างสม่ำเสมอ (de Tocqueville, 2000 trans.)

พัตนัมสร้างทฤษฎีทุนสังคม แสดงความเชื่อมโยงระหว่างการมีส่วนร่วมสมาคม หรือองค์กร ทางสังคมต่างๆ ทุนสังคม และประชาธิปไตย จากข้อสรุปดังกล่าวของ เดอ ท็อกเกอวิลล์ ทั้งนี้ พัตนัมอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสามไว้ดังนี้

“ในช่วงแรก เครือข่ายการมีส่วนร่วมของประชาชนสนับสนุนให้เกิดปทัสถานการเกื้อกูลระหว่างกัน และส่งเสริมให้เกิดความไว้ใจทางสังคม เครือข่ายดังกล่าวก่อให้เกิดการร่วมมือและการติดต่อสื่อสาร...ด้วยเหตุนี้จึงช่วยแก้ปัญหาอันเกิดจากการทำงานร่วมกัน เมื่อการประนีประนอมทางเศรษฐกิจและการเมือง เป็นส่วนหนึ่งของเครือข่ายปฏิสัมพันธ์ทางสังคม แรงจูงใจที่ก่อเกิดนักฉวยโอกาสย่อมลดลง ในขณะเดียวกัน เครือข่ายการทำงานร่วมกันของประชาชนในอดีตเป็นพื้นฐานทางวัฒนธรรมที่ก่อให้เกิดความร่วมมือในอนาคต ท้ายที่สุด เครือข่ายปฏิสัมพันธ์ที่เข้มแข็งอาจจะขยายความเป็นตัวตน และพัฒนาความรู้สึกเรื่อง ‘ตนเอง’ เป็น ‘พวกเรา’ หรือ... เพิ่มพูน ‘ความรู้สึก’เกี่ยวกับผลประโยชน์ร่วม” (Putnam, 1995, p.66)

โดยสรุป ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในสมาคมหรือองค์กรทางสังคมต่างๆ ทุนสังคม และประชาธิปไตย มีลักษณะ ดังนี้ สังคมที่ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆในสังคมอย่างแข็งขัน สังคมเช่นนี้จะมีทุนสังคมที่สูงตามไปด้วย และท้ายที่สุดนำมาสู่ความก้าวหน้าของระบอบประชาธิปไตย

รูปภาพที่ 1 : ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในสมาคมทางสังคม ทุนสังคม และประชาธิปไตย

นักวิชาการโดยเฉพาะอย่างยิ่งในโลกตะวันตกพยายามทดสอบ และพิสูจน์ทฤษฎีทุนสังคมของ พัตนัม โดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ ตัวอย่างงานวิจัยประเภทนี้ เช่น อันกิคา โกสิค (Ankica Kosic) ได้ศึกษากลุ่มพฤติกรรมทางการเมืองของผู้อพยพในยุโรป และพบว่า ผู้อพยพที่มีทุนสังคมสูง กล่าวคือ มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศาสนา มีแนวโน้มที่จะแสดงออกและมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแข็งขัน (Kosic, 2007) งานวิจัยในเวลาต่อมาของนีนา เอกเกิร์ด (Nina Eggert) และมาร์โค จิกนิ (Marco Giugni) ได้ย้ำความสำคัญของการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาในชุมชนกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองเช่นกัน พวกเขาพบว่า ผู้อพยพที่นับถือศาสนาอิสลามและมีการเข้าร่วมศาสนกิจสม่ำเสมอ มีลักษณะกระตือรือร้น และมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองสูงกว่าประชาชนกลุ่มอื่น (Eggert & Giugni, 2010)

งานวิจัยข้างต้น แม้จะมุ่งความสนใจไปที่การมีส่วนร่วมในสมาคมทางศาสนาของชุมชน และ การมีส่วนร่วมทางการเมือง ยังสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคม โดยไม่จำกัดรูปแบบของสมาคม หรือประเภทของกิจกรรม กับการพัฒนาความเป็นประชาธิปไตยในหมู่ประชาชน

ในส่วนของงานวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในสมาคมทางสังคม และการพัฒนาประชาธิปไตย ในเอเชียมีอยู่ไม่น้อย งานวิจัยเหล่านี้มีลักษณะที่ไม่แตกต่างจากผลงานวิจัยในทวีปยุโรปและอเมริกา กล่าวคือ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อใช้สถิติช่วยยืนยันเชิงประจักษ์ถึงความสัมพันธ์ระหว่างการเข้าร่วมสมาคมทางสังคม และการมีส่วนร่วมทางการเมือง

อย่างไรก็ตาม งานวิจัยในหัวข้อนี้ในทวีปเอเชีย มีลักษณะหนึ่งซึ่งโดดเด่นขึ้นมา กล่าวคือ นักวิจัยโดยมากเน้นให้เห็นบริบทความแตกต่างทางสังคมและวัฒนธรรมในเอเชีย ที่ไม่เหมือนกลุ่มประเทศตะวันตก การใช้นิยามการรวมกลุ่ม เพื่อทำกิจกรรมทางสังคมของประชาชนในสมาคมที่เป็นทางการอย่างเช่นในสังคมตะวันตก อาจพบได้น้อยในพื้นที่นี้ แต่ไม่ได้หมายความว่า ประชาชนในเอเชียไม่มี การรวมกลุ่มทำกิจกรรมทางสังคม ด้วยเหตุนี้ ในการทำวิจัยในประเด็นนี้ในทวีปเอเชีย จึงต้องปรับนิยาม การมีส่วนร่วมในสมาคมทางสังคมที่ขยายรวมไปถึงสมาคมที่มีลักษณะไม่เป็นทางการด้วย (e.g. Lee, 2010; Lee & Glasure, 2007; Ikeda & Richey, 2005)

การศึกษาเรื่องในประเด็นทุนสังคม การมีส่วนในสมาคมทางสังคม และการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยมากในประเทศไทย มีลักษณะที่แตกต่างจากการศึกษาประเด็นนี้ในประเทศอื่น โดยการศึกษา ในประเทศไทยส่วนมาก ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์คือ แสวงหารูปแบบของทุนสังคมของไทย และมีวิธีการเก็บข้อมูลแบบการเข้าไปสังเกตทั้งแบบมีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วม ซึ่งผลการวิจัยมักมีลักษณะที่เน้นความ “พิเศษ” หรือ “อัตลักษณ์” เฉพาะของทุนสังคมในประเทศไทย งานวิจัยเหล่านี้ อาทิเช่น ผลงานวิชาการของ พรชัย ตระกูลวรานนนท์ (2549) และ เอนก นาคบุตร (2545)

สำหรับงานวิจัยในประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม และการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับประเทศของไทยมีอยู่ไม่มากนัก ในจำนวนงานวิจัยน้อยชิ้นนี้มีงานวิจัยของ โรเบิร์ต อัลบริททัน และ ถวิลวดี บุรีกุล (2554) ซึ่งทำการสำรวจพฤติกรรมการเลือกตั้งและการมีส่วนร่วมในสมาคมต่างๆของประชาชนชาวไทย พวกเขาพบว่า ประชาชนไทยในเขตเมืองมีการเข้าร่วมในสมาคมต่างๆน้อย และมีอัตราการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองต่ำ ตรงกันข้ามกับประชาชนในเขตชนบท ที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆในชุมชนสูง และเข้าร่วมในกิจกรรมทางการเมืองในอัตราที่สูงด้วย ลักษณะเช่นนี้ สะท้อนให้เห็นถึงรูปแบบความสัมพันธ์ของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆในชุมชม และการมี ส่วนร่วมทางการเมือง โดยความสัมพันธ์ดังกล่าวมีลักษณะที่แปรผันตามกัน

จากงานวิจัยในประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในสมาคม หรือองค์กรทางสังคม ทุนสังคม และการพัฒนาประชาธิปไตยที่มีน้อย และมีขอบเขตการศึกษาจำกัดในพื้นที่ใด

พื้นที่หนึ่งเท่านั้นของประเทศไทย จึงเป็นเรื่องสำคัญในการทำการวิจัยในประเด็นนี้ให้มากขึ้นเพื่อเติมเต็มช่องว่าง ในการศึกษาด้านทุนสังคมและการพัฒนาประชาธิปไตยของประเทศไทย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เก็บข้อมูลจากการสำรวจวรรณกรรมที่เกี่ยวเนื่องกับความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในกิจกรรมระดับชุมชนกับการพัฒนาประชาธิปไตย และใช้เทคนิคการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้สถิติเข้ามาช่วยในการวิเคราะห์

ทั้งนี้ ข้อมูลหลักมาจากชุดข้อมูล (Data Set) การสำรวจความคิดเห็นของประชาชนชาวไทย โดย เอเชี่ยน บาโรมิเตอร์ ซึ่งเป็นการทำแบบสำรวจร่วมกันระหว่างมหาวิทยาลัยแห่งชาติไต้หวัน และสถาบันพระปกเกล้า ซึ่งมีการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนชาวไทยในปีพ.ศ. 2553 ที่มีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปี และมีจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 1,512 คน ในการสุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่างสำหรับการทำแบบสอบถามครั้งนี้ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Systematic Random Technique)

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย

(1) ตัวแปรอิสระ(Independent Variable): การเข้าร่วมในสมาคมทางสังคมของกลุ่,ตัวอย่าง

ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมในสมาคมทางสังคมในการวิจัยครั้งนี้ ใช้คำถามในแบบสอบถามเอเชี่ยน บาโรมิเตอร์ ซึ่งให้ผู้ตอบแบบสอบถามระบุว่า เคยเข้าร่วมสมาคมหรือองค์กรทางสังคม 23 ประเภท ดังต่อไปนี้หรือไม่

พรรคการเมือง สมาคมในชุมชนหรือถิ่นที่อยู่ กลุ่มศาสนา สโมสรกีฬาหรือนันทนาการต่างๆ องค์กรทางวัฒนธรรม องค์กรการกุศล กลุ่มผลประโยชน์ สหภาพแรงงาน สหภาพเกษตรกรหรือชาวนา สมาคมวิชาชีพต่างๆ สมาคมธุรกิจ สมาคมครูและผู้ปกครอง สหกรณ์ผู้ผลิต สหกรณ์ผู้บริโภค สมาคมศิษย์เก่า กลุ่มผู้สนับสนุนผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งต่างๆ สมาคมวิชาชีพอื่นๆ อาสาสมัครกู้ภัยและดับเพลิง สมาคมอาสาสมัครอื่นๆ สมาคมตระกูลต่างๆ สมาคมชาวจังหวัดต่างๆ สมาคมสตรี กลุ่มเพื่อนต่างๆ

รายการที่เอเชี่ยน บาโรมิเตอร์จัดไว้ในแบบสอบถามครอบคลุมทั้งสมาคมทางสังคมที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการ ซึ่งสามารถใช้ได้ดีในบริบทของประเทศในภูมิภาคเอเชีย คำตอบสำหรับคำถามนี้ได้รับการเข้ารหัสใหม่ (Recode) และแบ่งคำตอบออกเป็น 2 ข้อ คือ เคยเข้าร่วมในสมาคมทางสังคม และไม่เคย เข้าร่วมสมาคมทางสังคม

จากกลุ่มตัวอย่างชาวไทยที่มีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปี ผู้ที่เคยเข้าร่วมในสมาคมทางสังคมมีทั้งสิ้น 671 คน คิดเป็นร้อยละ 51.38 ของผู้ที่ตอบแบบสอบถามข้อนี้ และไม่เคยเข้าร่วมในสมาคมทางสังคม 635 คน หรือร้อยละ 48.62 ของผู้ที่ตอบแบบสอบถามข้อนี้ รวม 1,306 คน และมีผู้ที่ไม่ตอบแบบสอบถามข้อนี้ 206 คน

(2) ตัวแปรตาม (Dependent Variable): การมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่างงานวิจัยชิ้นนี้เลือกใช้คำถามในแบบสอบถามเอเชี่ยน บาโรมิเตอร์ เกี่ยวประสบการณ์การเข้าร่วมกับผู้อื่นเพื่อแก้ปัญหา ในชุมชน

การศึกษาครั้งนี้ใช้ประสบการณ์ของผู้ตอบแบบสอบถามว่า เคยหรือไม่เคยเข้าร่วมกับผู้อื่นเพื่อแก้ไขปัญหาในชุมชน ในฐานะตัวแปรที่แสดงถึงการมีส่วนร่วมทางการเมือง ตามดัชนีการชี้วัดระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ซึ่งพัฒนาโดยอารอน สมิธ (Aaron Smith) เคย์ สคลอซแมน (Kay L. Schlozman) ซิดนีย์ เวอร์บา (Sidney Verba) และเฮนรี แบรดี (Henry Brady) (Smith, Schlozman, Verba, & Brady, 2009)

ทั้งนี้ การเคยหรือไม่เคยเข้าร่วมกับผู้อื่นเพื่อแก้ไขปัญหาในชุมชน เป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับที่ผู้วิจัยเห็นว่า ไม่สูงหรือไม่ต่ำเกินไป และประชาชนทั่วๆไปสามารถเข้าร่วมในกิจกรรมนี้ได้ ดังนั้น การเคยหรือไม่เคยเข้าร่วมกับผู้อื่น เพื่อแก้ไขปัญหาในชุมชนจึงเป็นตัวแทนที่ดีในระดับหนึ่งที่สะท้อนการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ผู้ตอบแบบสอบถามข้อนี้มีทั้งหมด 1,512 คน มีผู้ไม่ตอบคำถามข้อนี้มี 28 คน มีผู้ที่เคยเข้าร่วมกับผู้อื่นเพื่อแก้ไขปัญหาในชุมชนมี 348 คน หรือร้อยละ 23.45 ของผู้ที่ตอบแบบสอบถามข้อนี้ และผู้ที่ไม่เคยเข้าร่วมกับผู้อื่นเพื่อแก้ไขปัญหาในชุมชน จำนวน 1,136 คน คิดเป็นร้อยละ 76.55 ของผู้ที่ตอบแบบสอบถาม

(3) ตัวแปรควบคุม (Control Variables): เพศ อายุ ถิ่นที่อยู่อาศัย ระดับการศึกษา และสถานะทางเศรษฐกิจและสังคม

เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 และ 2 สมมุติฐานการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

สมมุติฐานที่ 1 : การเข้าร่วมสมาคมทางสังคมไม่มีความสัมพันธ์กับเพศ อายุ ถิ่นที่อยู่อาศัย ระดับการศึกษา และสถานะทางเศรษฐกิจและสังคม

สมมุติฐานที่ 2 : การเข้าร่วมสมาคมทางสังคมไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง เมื่อควบคุมตัวแปรด้านลักษณะทางประชากร

งานวิจัยนี้ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ SPSS ช่วยในการวิเคราะห์เชิงสถิติ โดยสถิติที่นำมาใช้ประกอบด้วย

(1) สถิติเชิงบรรยาย เพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปของของตัวแปรอิสระตัวแปรตามและตัวแปรควบคุม และทำการทดสอบ Chi-Square หาความสัมพันธ์ระหว่างการมีเข้าร่วมสมาคมทางสังคมกับเพศ อายุ ถิ่นที่อยู่ ระดับการศึกษา และสถานะทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อพิสูจน์สมมุติฐานข้อที่ 1

(2) สถิติเชิงอ้างอิง โดยทำการวิเคราะห์ Hierarchical Logistic Regression เพื่อหาอิทธิพลของการมีส่วนร่วมในสมาคมทางสังคมต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองหลังจากการควบคุมตัวแปรอื่นๆ และมีเป้าหมายในการพิสูจน์สมมุติฐานข้อที่ 2 ของการวิจัยครั้งนี้

ผลการศึกษา

สมมุติฐานแรกของการศึกษาในครั้งนี้คือ การเข้าร่วมสมาคมทางสังคมไม่มีความสัมพันธ์กับเพศ อายุ ถิ่นที่อยู่อาศัย ระดับการศึกษา และสถานะทางเศรษฐกิจและสังคม ทั้งนี้ หากการพิสูจน์ทางสถิติ โดยใช้การทดสอบ Chi-Square ยืนยันสมมุติฐานดังกล่าว แสดงว่า การมีส่วนร่วมในสมาคมทางสังคมของ กลุ่มตัวอย่างชาวไทยไม่มีความสัมพันธ์กับปัจจัยลักษณะทางประชากร ในทิศทางตรงกันข้าม หากการพิสูจน์ทางสถิติปฏิเสธสมมุติฐานที่ 1 ย่อมหมายความว่า ปัจจัยลักษณะทางประชากรมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติต่อการเข้าร่วมในสมาคมทางสังคมของชาวไทยที่มีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปี

ตารางที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างการเข้าร่วมสมาคมทางสังคม ตัวแปรลักษณะทางประชากร และการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาในชุมชนร่วมกับผู้อื่น โดยการทดสอบสถิติ Chi-Square (X^2)

การเข้าร่วมสมาคมทางสังคม		เคย	ไม่เคย	รวม	X^2
เพศ:	หญิง	344 (51.42%)	325 (48.58%)	669 (100%)	.001
	ชาย	327 (51.33%)	310 (48.67%)	637 (100%)	
ถิ่นที่อยู่:	เมือง	102 (30.54%)	232 (69.46%)	334 (100%)	78.016***
	ชนบท	569 (58.54%)	403 (41.46%)	972 (100%)	
อายุ:	18-45 ปี	272 (43.04%)	360 (56.96%)	632 (100%)	34.840***
	46-60 ปี	263 (59.10%)	182 (40.90%)	445 (100%)	
	มากกว่า 60 ปี ขึ้นไป	136 (59.91%)	91 (40.09%)	227 (100%)	
การศึกษา:	0-6 ปี	453 (59.76%)	305 (40.24%)	758 (100%)	51.360***
	7-12 ปี	158 (41.91%)	219 (58.09%)	377 (100%)	

มากกว่า 12 ปี ขึ้นไป	60 (35.71%)	108 (64.29%)	168 (100%)	
รายได้ของครอบครัว:				
1st-2nd quintile income	453 (59.68%)	306 (40.32%)	759 (100%)	44.990***
3rd-4th quintile income	165 (41.88%)	229 (58.12%)	394 (100%)	
5th quintile income	26 (33.33%)	52 (66.67%)	78 (100%)	
ส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาในชุมชนร่วมกับผู้อื่น:				
เคย	208 (70.27%)	88 (29.73%)	296(100%)	52.816***
ไม่เคย	458 (46.22%)	533 (53.78%)	991(100%)	

Note: *p<0.05, **p <0.01, and ***p<0.001

ตัวแปรแรกที่ทำการทดสอบในตารางที่ 1 เพื่อหาความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมสมาคมทางสังคมพบว่า กลุ่มตัวอย่างเพศหญิง 344 คน หรือร้อยละ 51.42 ของกลุ่มตัวอย่างเพศหญิงทั้งหมด มีส่วนร่วมในสมาคมทางสังคม กลุ่มตัวอย่างเพศหญิง 325 หรือร้อยละ 48.58 ของกลุ่มตัวอย่างเพศหญิงทั้งหมด ไม่มีส่วนร่วมในสมาคมทางสังคม ขณะที่กลุ่มตัวอย่างเพศชาย 327 คน หรือร้อยละ 51.33 ของกลุ่มตัวอย่างเพศชายทั้งหมด มีส่วนร่วมในสมาคมทางสังคม และกลุ่มตัวอย่างเพศชาย 310 หรือร้อยละ 48.67 ของกลุ่มตัวอย่างเพศชายทั้งหมด ไม่มีส่วนร่วมในสมาคมทางสังคม การทดสอบหาค่า X^2 เพศไม่มีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมสมาคมทางสังคม (p>0.05)

ในการหาความสัมพันธ์ระหว่างถิ่นที่อยู่และการเข้าร่วมสมาคมทางสังคม กลุ่มตัวอย่างที่อยู่อาศัย ในเขตเมือง 102 คน หรือร้อยละ 30.54 ของผู้ที่อยู่อาศัยในเขตเมืองทั้งหมด เข้าร่วมสมาคมทางสังคม กลุ่มตัวอย่างที่อยู่อาศัยในเขตเมือง 232 คน หรือร้อยละ 69.46 ของผู้ที่อยู่อาศัยในเขตเมืองทั้งหมด ไม่เข้าร่วมสมาคมทางสังคม ในส่วนของกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยในพื้นที่ชนบท กลุ่มตัวอย่างที่อยู่อาศัยในเขตชนบท 569 คน หรือร้อยละ 58.54 ของผู้ที่อยู่อาศัยในเขตชนบททั้งหมด เข้าร่วมสมาคมทางสังคม กลุ่มตัวอย่าง ที่อยู่อาศัยในเขตชนบท 403 คน หรือร้อยละ 41.46 ไม่เข้าร่วมสมาคมทางสังคม การทดสอบไค-สแควร์ พบว่า ถิ่นที่อยู่และการเข้าร่วมสมาคมทางสังคมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติ (p<0.001) ค่า Cramer's V คือ .224 หมายความว่า ตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กันสูง

ตัวแปรที่สามที่ทำการทดสอบสถิติไค-สแควร์คือ อายุ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปี ถึง 45 ปี จำนวน 272 คน หรือร้อยละ 43.04 ของผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปี ถึง 45 ปี ทั้งหมด เข้าร่วมในสมาคมทางสังคม ขณะที่ 360 คน หรือร้อยละ 56.96 ของผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปี ถึง 45 ปี ทั้งหมด ไม่เคย เข้าร่วมในสมาคมทางสังคม กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุตั้งแต่ 46 ปี ถึง 50 ปี จำนวน 263 คน หรือร้อยละ 59.10 ของผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 46 ปี ถึง 60 ปี ทั้งหมด เข้าร่วมในสมาคมทางสังคม ขณะที่ 182 คน หรือร้อยละ 40.90 ของผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 46 ปี ถึง 60 ปี ทั้งหมด ไม่เคยเข้าร่วมในสมาคมทางสังคม กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุมากกว่า 60 ปี ขึ้นไป จำนวน 136 คน หรือร้อยละ 59.91 ของผู้ที่มีอายุมากกว่า 60 ปี ขึ้นไปทั้งหมด เข้าร่วมในสมาคมทางสังคม ขณะที่ 91 คน หรือร้อยละ 40.09 ของผู้ที่มีอายุมากกว่า 60 ปี ขึ้นไปทั้งหมด ไม่เคยเข้าร่วมในสมาคมทางสังคม การทดสอบไค-สแควร์พบว่า อายุและการเข้าร่วมสมาคมทางสังคมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติ ($p<0.001$) ค่า Cramer's V คือ .163 หมายความว่า ตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กันสูง

ระดับการศึกษาเป็นอีกหนึ่งตัวแปรลักษณะทางประชากรที่นำมาทดสอบหาความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมสมาคมทางสังคม กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการศึกษาตั้งแต่ 0 ถึง 6 ปี จำนวน 453 คน หรือร้อยละ 59.76 ของผู้ที่ได้รับการศึกษาตั้งแต่ 0 ถึง 6 ปี ทั้งหมด เข้าร่วมสมาคมทางสังคม กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการศึกษาตั้งแต่ 0 ปีถึง 6 ปี จำนวน 305 คน หรือร้อยละ 40.24 ของผู้ที่ได้รับการศึกษาตั้งแต่ 0 ปี ถึง 6 ปี ทั้งหมด ไม่เคยเข้าร่วมสมาคมทางสังคม กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการศึกษาตั้งแต่ 7 ปี ถึง 12 ปี จำนวน 158 คน หรือร้อยละ 41.91 ของผู้ที่ได้รับการศึกษาตั้งแต่ 7 ปี ถึง 12 ปี ทั้งหมด เข้าร่วมสมาคมทางสังคม กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการศึกษาตั้งแต่ 7 ปี ถึง 12 ปี จำนวน 219 คน หรือร้อยละ 58.09 ของผู้ที่ได้รับการศึกษาตั้งแต่ 7 ปี ถึง 12 ปี ทั้งหมด ไม่เคยเข้าร่วมสมาคมทางสังคม กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการศึกษามากกว่า 12 ปี ขึ้นไป จำนวน 60 คน หรือร้อยละ 35.71 ของผู้ที่ได้รับการศึกษามากกว่า 12 ปี ทั้งหมด เข้าร่วมสมาคมทางสังคม กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการศึกษามากกว่า 12 ปี จำนวน 108 คน หรือร้อยละ 64.29 ของผู้ที่ได้รับการศึกษามากกว่า 12 ปี ทั้งหมด ไม่เคยเข้าร่วมสมาคมทางสังคม ผลทดสอบ X^2 พบว่า ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติกับการ เข้าร่วมสมาคมทางสังคม ($p<0.001$) และมีค่า Cramer's V เท่ากับ .199 หมายความว่า ตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง

ตัวแปรตัวสุดท้ายที่ทำการทดสอบคือ รายได้ของครอบครัว ซึ่ง เอเชี่ยน บาโรมิเตอร์ แบ่งระดับรายได้ออกเป็น quintile และผู้วิจัยได้นำรายได้มาเข้ารหัสใหม่ โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีรายได้ครอบครัวใน quintile ที่ 1 และ 2 ซึ่งจัดว่า มีรายได้ครอบครัวในระดับต่ำ จำนวน 453 คน หรือ ร้อยละ 59.68 ของผู้ที่มีรายได้ครอบครัวใน quintile ที่ 1 และ 2 ทั้งหมด เคย

เข้าร่วมสมาคมทางสังคม และ 306 คน หรือร้อยละ 40.32 ของผู้ที่มีรายได้ครอบครัวใน quintile ที่ 1 และ 2 ทั้งหมด ไม่เคยเข้าร่วมสมาคมทางสังคม กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ครอบครัวใน quintile ที่ 3 และ 4 หรือผู้มีรายได้ครอบครัวในระดับกลาง จำนวน 165 คน หรือร้อยละ 41.88 ของผู้ที่มีรายได้ครอบครัวใน quintile ที่ 3 และ 4 ทั้งหมด เคยเข้าร่วมสมาคมทางสังคม และ 229 คน หรือร้อยละ 58.12 ของผู้ที่มีรายได้ครอบครัวใน quintile ที่ 3 และ 4 ทั้งหมด ไม่เคยเข้าร่วมสมาคมทางสังคม กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ครอบครัวใน quintile ที่ 5 ซึ่งมีรายได้ครอบครัวในระดับสูง จำนวน 26 คน หรือร้อยละ 33.33 ของผู้ที่มีรายได้ครอบครัวใน quintile ที่ 5 ทั้งหมด เคยเข้าร่วมสมาคมทางสังคม และ 52 คน หรือร้อยละ 66.67 ของผู้ที่มีรายได้ครอบครัวใน quintile ที่ 5 ทั้งหมด ไม่เคยเข้าร่วมสมาคมทางสังคม ทั้งนี้ รายได้ของครอบครัวและการเข้าร่วมสมาคมทางสังคมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติ ($p<0.001$) มีค่า Cramer's V เท่ากับ .191 หมายความว่า ตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง

จากตัวแปรทางลักษณะทางประชากรทั้งหมด 5 ตัวแปร พบว่า ถิ่นที่อยู่อาศัย อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ของครอบครัวมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติ กับการเข้าร่วมสมาคมทางสังคมของกลุ่มตัวอย่างขณะที่เพศไม่มีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมสมาคมทางสังคม

นอกจากนี้ ในการทดสอบไค-สแควร์ในตารางที่ 1 พบว่า ประสบการณ์การมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาในชุมชนร่วมกับผู้อื่นมีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมสมาคมทางสังคมเช่นกัน ($p<0.001$) และมีค่า Cramer's V เท่ากับ .203 หมายความว่า ตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง ทั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างที่มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาในชุมชนร่วมกับผู้อื่น จำนวน 208 คน หรือร้อยละ 70.27 ของผู้ที่มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาในชุมชนร่วมกับผู้อื่นทั้งหมด เคยเข้าร่วมสมาคมทางสังคม และ 88 คน หรือร้อยละ 29.73 ของผู้ที่มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาในชุมชนร่วมกับผู้อื่นทั้งหมด ไม่เคยเข้าร่วมสมาคมทางสังคม ผู้ที่ไม่มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาในชุมชนร่วมกับผู้อื่น จำนวน 458 คน หรือร้อยละ 46.22 ของผู้ที่ไม่มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาในชุมชนร่วมกับผู้อื่นทั้งหมด เคยเข้าร่วมสมาคมทางสังคม และ 533 คน หรือร้อยละ 53.78 ของผู้ที่ไม่มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาในชุมชนร่วมกับผู้อื่นทั้งหมดไม่เคยเข้าร่วมสมาคมทางสังคม

ตารางที่ 2 การทดสอบสถิติ Hierarchical Logistic Regression วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเข้าร่วมสมาคมทางสังคม และการมีส่วนร่วมทางการเมือง หลังจากควบคุมตัวแปรลักษณะทางประชากร

Coefficient B (S.E.) เคยเข้าร่วมแก้ไขปัญหาในชุมชนร่วมกับผู้อื่น = ใช่			
		Model I	Model II
ตัวแปรควบคุม			
- เพศ:	หญิง = 0, ชาย = 1	.485 (.139)***	.507 (.142)***
- ถิ่นที่อยู่:	เมือง = 0,ชนบท = 1	.968 (.213)***	.809 (.218)***
- อายุ:	18-45 ปี = 1[1]	-.143 (.206)	-.047 (.209)
	46-60 ปี = 1[1]	.138 (.198)	.125 (.202)
- การศึกษา:	0-6 ปี = 1[2]	.107 (.284)	.069 (.290)
	7-12 ปี = 1[2]	.470 (.274)	.484 (.279)
- รายได้ของครอบครัว:	1st-2nd quintile income = 1[3]	-.268 (.337)	-.394 (.341)
	3rd-4th quintile income = 1[3]	-.267 (.325)	-.332 (.329)
ตัวแปรอิสระ			
- การเข้าร่วมสมาคมทางสังคม: เคย = 0, ไม่เคย = 1		-	-.937 (.153)***
Constant		-2.101	-.1.530
Number of observations		1,212	1,212
% Correct Prediction		76.1	76.4
Model-Chi Square (df)		49.326	89.275
-2 Log Likelihood		1284.459	1257.386
Nagelkerke R Square		.060	.106

Note: *p <0.05, **p <0.01, and ***p <0.001

1: อายุ > 60 ปี ขึ้นไป = 0; 2: การศึกษา > 12 ปี ขึ้นไป = 0; 3: รายได้ของครอบครัว 5th quintile = 0

ตารางที่ 2 เป็นส่วนของการพิสูจน์สมมุติฐานที่ 2 ของการศึกษาครั้งนี้ ที่ว่า การเข้าร่วมสมาคมทางสังคมไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง เมื่อควบคุมตัวแปรลักษณะทางประชากร โดยใช้การทดสอบHierarchical Logistic Regression ช่วยในการวิเคราะห์ ซึ่งการทดสอบ

สถิติวิธีนี้ช่วยพิสูจน์ให้เห็นว่า การเข้าร่วมสมาคมทางสังคมมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองหรือไม่ หลังจากควบคุมตัวแปร ตัวอื่น

จากการทดสอบสถิติ Hierarchical Logistic Regression พบว่า ค่า Standard Errors (S.E.) ของ ค่าสหสัมพันธ์ (B) ของตัวแปรควบคุมและตัวแปรอิสระ ไม่มีตัวแปรใดที่มีค่า S.E. มากกว่า 2.00 แสดง ให้เห็นว่า ตัวแปรที่ใช้ในการทดสอบครั้งนี้ ไม่มีสหสัมพันธ์กันเองระหว่างตัวแปรอิสระมากกว่า 2 ตัว ขึ้นไป (Multicollinearity) และ Probability of the Block Chi-square มีค่านัยยะความสำคัญทางสถิติน้อยกว่า 0.001 ($p<.001$) แสดงให้เห็นว่า มีความสัมพันธ์แบบลดหลั่นระหว่างตัวแปรอิสระ ตัวแปรควบคุมและตัวแปรต้นในการทดสอบนี้

Proportional by Chance Accuracy Rate ที่คำนวณได้สำหรับโมเดลที่ 1 เท่ากับ 63.62 ซึ่งน้อยกว่าค่า Correct Prediction ซึ่งคำนวณโดยโปรแกรม SPSS ที่ 76.1 และ Proportional by Chance Accuracy Rateสำหรับโมเดลที่ 2 เท่ากับ 63.94 ซึ่งน้อยกว่า ค่า Correct Prediction ที่ 76.4 เช่นกัน ผลการทดสอบผ่านสำหรับ Criteria for Classification Accuracy

2 Log Likelihood ในโมเดลที่ 1 ซึ่งเป็นการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมทางการเมือง และตัวแปรลักษณะทางประชากร ซึ่งประกอบด้วย เพศ ถิ่นที่อยู่อาศัย อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ของครอบครัว ซึ่งเป็นตัวแปรควบคุม มีค่าเท่ากับ 1284.459 ขณะที่ 2 Log Likelihood ในโมเดลที่ 2 เมื่อใส่ตัวแปรหลัก หรือการเข้าร่วมสมาคมทางสังคมเข้าไปในการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกแบบลดหลั่น มีค่าเท่ากับ 1257.386 แสดงให้เห็นว่า การพยากรณ์ของโมเดลที่ 2 มีความสมบูรณ์ขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับโมเดลที่ 1

ทั้งนี้ผลการทดสอบในโมเดลที่สองบ่งชี้ว่า เมื่อควบคุมตัวแปร เพศ ถิ่นที่อยู่อาศัย อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ของครอบครัว การเข้าร่วมสมาคมทางสังคมยังคงมีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมแก้ไขปัญหาในชุมชนร่วมกับผู้อื่น ($B = -.937$, $p<.001$) โดยเมื่อควบคุมตัวแปรลักษณะทางประชากร ความน่าจะเป็นของผู้ที่มีประสบการณ์เข้าร่วมสมาคมทางสังคมในการมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงกว่าผู้ที่ไม่มีประสบการณ์เข้าร่วมสมาคมทางสังคม นอกจากนี้ เพศและถิ่นที่อยู่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วย กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างเพศชายมีความน่าจะเป็นของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่ากลุ่มตัวอย่างเพศหญิง ($B = .507$, $p<.001$) และผู้ที่มีถิ่นที่อยู่ในเขตชนบทมีความน่าจะเป็นของการมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงกว่า ผู้ที่มีถิ่นที่อยู่ในเขตเมือง ($B = .809$, $p<.001$)

สำหรับ Nagelkerke R Square ในโมเดลที่ 2 เท่ากับ 0.106 เป็นตัวเลขที่ค่อนข้างต่ำ แต่เป็นระดับที่ยอมรับได้สำหรับงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ มีความหมายว่า ตัวแปรการเข้าร่วมสมาคมทาง

สังคม ถิ่นที่อยู่อาศัย อายุ ระดับการศึกษา และระดับรายได้ของครอบครัว สามารถอธิบายการผันแปรของการมีส่วนร่วมทางการเมือง เท่ากับ ร้อยละ 10.6 อย่างไรก็ตาม การอ่านค่าในลักษณะนี้ยังต้องมีความระมัดระวังค่อนข้างสูง เนื่องจากค่า Nagelkerke R Square ไม่ใช่ค่า R Square ที่แท้จริง แต่เป็น Pseudo R Square (Cohen, Cohen, West, & Aiken, 2003)

ข้อสรุปและข้อเสนอแนะ

การทดสอบไค-สแควร์ เพื่อพิสูจน์สมมุติฐานข้อที่ 1 จากตัวแปรอิสระทั้ง 5 ตัวแปร คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ถิ่นที่อยู่ และรายได้ของครอบครัว มีเพียงเพศเท่านั้นที่ไม่มีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมสมาคมทางสังคม ผลการทดสอบยืนยันว่า ถิ่นที่อยู่อาศัยมีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมสมาคมทางสังคม โดยผู้ที่อยู่ในเขตเมืองมีการเข้าร่วมสมาคมทางสังคมน้อยกว่าประชาชนที่อยู่ในชนบท และผู้ที่มีอายุตั้งแต่ วัยกลางคน (>45 ปี ขึ้นไป) มีแนวโน้มที่จะเข้าร่วมสมาคมทางสังคมมากกว่ากลุ่มผู้มีอายุน้อย (18-45 ปี) ผู้ที่มีการศึกษาต่ำมีความน่าจะเป็นของการเข้าร่วมสมาคมทางสังคมสูงกว่าคนที่มีระดับการศึกษาสูง ผู้ที่มีรายได้ครอบครัวต่ำมีทิศทางการมีส่วนร่วมในสมาคมทางสังคมมากกว่าผู้ที่มีรายได้ของครอบครัวสูง

สำหรับสมมุติฐานที่ 2 การวิเคราะห์สถิติ Hierarchical Logistic Regression พบว่า หลังจากควบคุมปัจจัยลักษณะทางประชากรแล้ว การเข้าร่วมสมาคมทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกต่อการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง โดยวิธีการร่วมมือกับผู้อื่นในการแก้ไขปัญหาในชุมชน นอกจากนั้นการศึกษาชี้ให้เห็นว่า ประชาชนที่อยู่ในพื้นที่เมืองมีแนวโน้มของการมีส่วนร่วมทางการเมืองต่ำกว่าประชาชนชาวไทยในพื้นที่ชนบท และเพศชายมีความน่าจะเป็นในการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้หญิง

ผลการศึกษาครั้งนี้ สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาหลักในการพัฒนาประชาธิปไตยในประเทศไทยกล่าวคือ ประชากรที่มีคุณภาพของประเทศ เช่น กลุ่มผู้มีรายได้ต่อครัวเรือนสูง การศึกษาสูง หรืออาศัยอยู่ ในเขตเมือง มีส่วนร่วมสมาคมทางสังคมต่ำ และมีแนวโน้มในการเพิกเฉยต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งค่อนข้างขัดแย้งกับการศึกษาในกลุ่มประเทศตะวันตกที่มีระดับการพัฒนาของประชาธิปไตยที่ค่อนข้างสูง ในกลุ่มประเทศเหล่านั้น ประชากรที่มีคุณภาพมีแนวโน้มเข้าร่วมสมาคมทางสังคมอย่างแข็งขัน และมีส่วนร่วมทางการเมืองสูง

หากมองในแง่ดี การที่ประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชนบท รายได้ต่อครอบครัวต่ำ และมีการศึกษาน้อย จัดเป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ การที่กลุ่มคนเหล่านี้มีต้นทุนสังคมที่สูงกว่า

กลุ่มคนกลุ่มอื่น ในประเทศไทย เป็นสัญญาณที่บ่งบอกถึงแนวโน้มที่ดีในการสร้างพื้นฐานการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย

อย่างไรก็ตาม ประชาธิปไตยจะพัฒนาได้ก็ด้วยการมีมีส่วนร่วมทางการเมืองของทุกภาคส่วน ไม่ใช่แค่คนส่วนมากกลุ่มเดียว ด้วยเหตุนี้ รัฐบาลไทย ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งนโยบายที่เกี่ยวกับการสร้างเสริมประชาธิปไตยให้เข้มแข็งในประเทศไทย ควรให้ความสนใจกับ การเพิ่มทุนสังคมให้กับกลุ่มคนที่มีการศึกษาสูง และอาศัยอยู่ในเขตเมืองด้วยวิธี ดังต่อไปนี้

1) ส่งเสริมความร่วมมือของประชาชนในชุมชนเมืองในการแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างกัน ในชุมชน ผ่านการทำศาลา หรือศูนย์พักประชาคมในชุมชน เพื่อให้ประชาชนใช้เป็นที่หย่อนใจและพบปะพูดคุยกับคนในชุมชนเดียวกัน เพื่อสร้างความไว้เนื้อเชื่อใจระหว่างกัน อันจะนำไปสู่ความร่วมมือระหว่างกันในอนาคต

2) ให้ความสำคัญและสร้างความเข้มแข็งให้กับความร่วมมือซึ่งมีอยู่แต่เดิมในชุมชนเมืองผ่านทางการให้ความช่วยเหลือด้านทรัพยากรต่างๆ อาทิ แหล่งทุน การอบรมให้ความรู้ เพื่อที่ความร่วมมือดั้งเดิมเหล่านี้ไม่สูญหายไป และนำไปสู่การขยายเครือข่ายที่กว้างกว่าในอดีต

3) เน้นการเข้าร่วมสมาคมของกลุ่มเยาวชนและกลุ่มวัยทำงาน (18-45 ปี) เนื่องจากกลุ่มคนเหล่านี้ มีอัตราการเข้าร่วมสมาคมทางสังคมที่ต่ำกว่าประชากรกลุ่มอายุที่มากกว่า ผ่านการจัดกลุ่มกีฬา หรือ นันทนาการต่างๆในชุมชน เพื่อให้ประชากรกลุ่มนี้เรียนรู้การเข้าร่วมสังคมและร่วมมือกับบุคคลอื่นซึ่งเป็นทักษะที่จะติดตัวเขาไปในอนาคต

ผลการศึกษาที่น่าสนใจอีกประการหนึ่ง คือ จากการทดสอบสมมุติฐานที่ 1 พบว่า เพศไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติต่อการเข้าร่วมสมาคมทางสังคม หากเพศมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่างในการทดสอบสมมุติฐานที่ 2 โดยที่เพศชายมีความน่าจะเป็นของการร่วมมือในการแก้ไขปัญหาในชุมชนร่วมกับบุคคลอื่นสูงกว่าเพศหญิง เพื่อวิเคราะห์ในประเด็นนี้ต่อ การศึกษาในอนาคตอาจศึกษาประเภทของสมาคมทางสังคมที่ผู้ชายและผู้หญิงเข้าร่วมว่า มีลักษณะที่เหมือน หรือแตกต่างกันอย่างไร และระบุปัจจัยในสมาคมทางสังคมที่ส่งผลต่อความแตกต่างในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของทั้งสองเพศ

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาในช่วงเวลาเดียว ข้อสรุปที่ได้แม้มีนัยยะสำคัญทางสถิติ และสามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดทำนโยบายในการพัฒนาประชาธิปไตยในประเทศไทยได้

หากผลการศึกษายังไม่สามารถระบุทิศทางหรือแนวโน้มของความสัมพันธ์ระหว่างสมาคมทางสังคม และการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ดีนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วงเวลาที่มีการเก็บข้อมูล เป็นช่วงเวลาเดียวกับที่สภาวการณ์ทางการเมืองในประเทศไทยไม่ปกตินัก อันเป็นผลมาจากการรัฐประหารในปี พ.ศ. 2549 และเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองต่างๆที่ตามมา การศึกษาในระยะยาว (Longitudinal Study) จึงเป็นสิ่งที่จำเป็น เพื่อตัดอิทธิพลของสภาวะแวดล้อมทางการเมืองที่ไม่ปกติออกไป

บรรณานุกรม

พรชัย ตระกูลวรานนท์. (2549). **ทุนทางสังคมและแบบแผนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของภาคประชาชน**.กรุงเทพ: สถาบันสัญญาธรรมศักดิ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

โรเบิร์ต อัลบริททัน และ ถวิลวดี บุรีกุล.(2554). **บทบาทของประชาสังคมที่มีต่อการเมืองในด้านการเลือกตั้งของประเทศไทย**. กรุงเทพ: สถาบันพระปกเกล้า.

เอนก นาคบุตร. (2545). **ทุนทางสังคม และประชาสังคมในเมืองไทย**. กรุงเทพ: สำนักงานกองทุนเพื่อสังคม.

Cohen, J., Cohen, P., West, S. G., & Aiken, L. S. (2003). **Applied Multiple Regression/Correlation Analysis for the Behavioral Sciences**. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.

De Tocqueville, A. (2000 trans.). **Democracy in America**. New York: Bantam Books.

Eggert, N, & Giugni, M. (2010). *Does Associational Involvement Spur Political Integration?: Political Interest and Participation of Three Immigrant Groups in Zurich*. **Swiss Political Science Review**, 16, 175-210.

Ikeda, K., & Richey, S.E. (2005). *Japanese Network Capital: The Impact of Social Networks on Japanese Political Participation*. **Political Behavior,** 27(3), 239-60.

Kosic, A. (2007). **Motivation for Civic Participation of Immigrants: The Role of Personal Resources, Social Identities, and Personal Traits.** Oldenburg: Interdisciplinary Centre for Education and Communication in Migration Processes.

Lee, A.R. (2010). *The Quality of Social Capital and Political Participation in South Korea*. **Journal of East Asian Studies**, 10, 483-505.

Lee, A.R., & Glasure, Y.U. (2007). *Social Capital and Political Participation in South Korea*. **Asian Affairs: An American Review**, 34(2), 101-18.

Putnam, R.D. (1995). *Bowing Alone: America's Declining Social Capital*. **Journal of Democracy**. 6(1), 65-78.

Putnam, R.D. (2000). **Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community**. New York: Simon & Schuster.

Smith, A., Schlozman, K. L.,Verba, S., & Brady, H. (2009). **The Internet and Civic Engagement: TheCurrent State of Civic Engagement in America**. Washington, D.C.: Pew Research Center's Internet and American Life Project.